

SELÇUKLULAR DÖNEMİNDE
ORTADOĞU'DA TİCARET
(XI - XIII. YÜZYILLAR)

Sezgin GÜÇLÜAY

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-605-258-363-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademişyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Selçuklular Döneminde Ortadoğu'da
Ticaret (xi - xiii. Yüzyıllar)

Yayıncı Sertifika No
25465

Yazar
Sezgin GÜÇLÜAY

Baskı ve Cilt
Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü
Yasin Dilmen

Bisac Code
HIS055000

DOI
10.37609/akya.1974

GENEL DAĞITIM
Akademişyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademişyen.com*

www.akademişyen.com

*Rahmetli Babama ve Canım
Anneme*

ÖNSÖZ

Ortadoğu, tarihin her döneminde siyasi, sosyal ve iktisadi yönden önemini korumuş geniş bir coğrafyadır. Zira üç büyük din bu coğrafyada doğmuş ve yayılmış, büyük medeniyetler burada doğup gelişmiş, çok büyük siyasi çatışmalar da yine bu bölgede sahnelenmiştir. Tarihinin her döneminde siyasi ve dini çalkantıların yaşandığı bu bölge, incelediğimiz dönemde de benzer olaylara sahne olmuş, bu da dönemin ticari hayatını doğrudan doğruya etkilemiştir.

Sahip olduğu doğal zenginlikleri, dini potansiyeli ve coğrafi konumu itibariyle dünyanın hedef noktası haline gelen ve günümüzde de bu özelliklerini koruyan Ortadoğu hakkında daha ziyade siyasi ve dini tarihinin ele alındığı çalışmalar yapılmıştır. Bölgenin iktisadi ve ticari boyutu ve bunun sonuçları ise siyasi olaylarla ilgili çalışmaların içerisinde dağılmıştır. Oysa tarihte ve günümüzde siyasi ve sosyal olayları şekillendiren en önemli güçlerden biri ticarettir. Biz bu bağlamda, çalışmamızda Ortadoğu ve ticareti bir araya getirdik.

Çalışmamızda siyasi aktör olarak Selçukluları, zaman dilimi olarak da XI-XIII. Yüzyılları tercih etmemizin sebepleri bulunmaktadır. Zira bu yüzyıllarda dünya tarihini derinden etkileyen hatta tarihin akışını değiştiren Haçlı Seferleri gibi büyük siyasi olaylar yaşanmıştır. Bu olayların en büyük aktörlerinden biri ise Selçuklular olmuştur. Ancak Çalışmamızı Selçuklular başlığı altında incelerken hem Ortadoğu coğrafyasında yaşanan önemli gelişmelere hem de dönemin diğer büyük aktörlerine değinilmiştir. Olayların daha sağlıklı değerlendirilebilmesi açısından bahsi geçen yüzyılların dışına çıkılarak, ilişkili olduğunu düşündüğümüz önceki dönemler ve gelişmelere de yer verilmiştir. Böylece hem bölgenin iktisadi ve ticari boyutunu daha net

bir şekilde ortaya koymak, hem de Selçukluların dünya iktisat tarihindeki yerini gözler önüne sermek daha mümkün bir hale gelmiştir.

Her çalışmada olduğu gibi biz de bu çalışmada bir takım zorluklarla karşılaştık. Bu zorluklar arasında, incelediğimiz bölgenin geniş ve karmaşık olmasının yanı sıra, iktisat tarihiyle ilgili çalışmaların kendine has zorlukları ve dönemin arşiv belgelerinin olmayışını gösterebiliriz. Bütün bunlar da maalesef bir takım eksiklikleri beraberinde getirdi. Bununla beraber çalışmamızın bu alandaki bazı eksiklikleri tamamlayıcı nitelikte olduğu ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutacağı kanaatindeyiz.

Aynı zamanda doktora tezime de olan bu çalışmayı küçük değişiklik ve düzeltmelerle kitap formatına getirdik. Böylece ulaşılabilirliğini artırarak, hem akademik çalışanların hem de bu konuya ilgi duyan araştırmacıların istifadesine sunduk. Bu süreçte katkılarını benden esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Mehmet Çelik ve Prof. Dr. Mustafa Öztürk'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

► KISALTMALAR

A.Ü.D.T.C.F.D.	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
b.t.,	: Belirsiz Tarih
B.T.T.D.	: Belgelerle Türk Tarih Dergisi
C	: Cilt
Çev	: Çeviren
D.G.B.İ.T.	: Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi
E.Ü.	: Ege Üniversitesi
E.Ü.E.F.	: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
F.Ü.	: Fırat Üniversitesi
İ.A.	: İslam Ansiklopedisi
İ.Ü.E.F.	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
K.B.Y.	: Kültür Bakanlığı Yayını
M.E.B.İ.A.	: Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi
M.E.B.Y.	: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
M.Ü.Y.	: Marmara Üniversitesi Yayınları
s	: Sayfa
S	: Sayı
T.A.D.	: Türklük Araştırmaları Dergisi
T.D.A.D.	: Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi
T.D.T.D.	: Türk Dünyası Tarih Dergisi
T.H.İ.T.M.	: Türk Hukuk ve İktisat Tarihi Mecmuası
T.T.K.Y.	: Türk Tarih Kurumu Yayını
V.D.	: Vakıflar Dergisi
Y.	: Yayınları
yy	: Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR.....	vii
KONU VE KAYNAKLAR	1
Klasik Kaynaklar	2
Seyahatnameler ve Coğrafi Eserler	4
Süryani ve Ermeni Vakayinameler	5
Tetkik Eserler.....	5
GİRİŞ	7
1.TİCARET VE TÜCCAR.....	7
2.ORTADOĞU’NUN İKTİSADİ BOYUTU	12
BİRİNCİ BÖLÜM	15
İLKÇAĞ’DAN SELÇUKLULAR’A KADAR ORTADOĞU	
TİCARETİ	15
1. ROMA HÂKİMİYETİNE KADAR ORTADOĞU	
TİCARETİ.....	15
1.1 Mezopotamya’da Ticaret	15
1.2 Mısır’da Ticaret	22
1.3. Anadolu’da Ticaret	24
1.4.İran’da Ticaret	29
1.5.Suriye ve Filistin’de Ticaret	30
1.6. Yunanlılarda Ticaret.....	35
1.6.1. Eski Yunanlılarda Ticaret.....	35
1.6.2. Helenizm Döneminde Ticaret.....	36
2. ROMA HÂKİMİYETİNDEN İSLAMİYETİN	
DOĞUŞUNA KADAR ORTADOĞU TİCARETİ	39
3. İSLAMİYETİN YAYILIŞINDAN SELÇUKLU	
HÂKİMİYETİNE KADAR ORTADOĞU TİCARETİ	42
4. ESKİÇAĞ’DA TİCARETİN ALT YAPISI	49
4.1. Yollar.....	49
4.1.1. Karayolları.....	49

4.1.2. Deniz Yolları	54
4.1.3. Nehir Yolları.....	56
4.2. Emtia.....	57
4.3. Para ve Fiyatlar.....	58
4.4. Bankacılık.....	60
4.5 Gümrük.....	62

İKİNCİ BÖLÜM..... 65

TİCARETİN POLİTİKASI VE MÜESSESELERİ 65

1. TİCARET POLİTİKASI	67
1.1. Ticari Hedeflere Yönelik Fetihler	69
2. TİCARİ İMTİYAZLAR	73
2.1. Bizans Devleti'nin Tüccar Uluslara Verdiği İmtiyazlar 73	
2.1.1 Venediklilere Verilen İmtiyazlar	73
2.1.2. Cenevizlilere Verilen İmtiyazlar	75
2.1.3. Pizalılara Verilen İmtiyazlar.....	76
2.2 Selçuklu Devleti'nin Batılı Devletlerle Yaptığı Ticari Antlaşmalar ve Verdiği İmtiyazlar.....	80
2.2.1 Selçukluların Kıbrıs'la Yaptığı Antlaşma	80
2.2.2. Selçukluların Venediklerle Yaptığı Antlaşma ve Verilen İmtiyazlar.....	83
3. MÜESSESELER.....	88
3.1 Gümrükler.....	88
3.1.1 İç Gümrükler.....	90
3.1.2. Dış Gümrükler	91
3.2. Gümrüklerden Alınan Ek Vergiler	92
3.3. Gümrüklerin Tahsili Usulü ve Gümrük Memurları	93
4. BANKALAR.....	96
4.1 Bankacılık İşlemleri.....	96
4.2.Kredi usulleri	98
4.BİRLİKLER	100
5.ŞİRKETLER	102
6.PARA.....	104
7.FİYATLAR	110
8.TİCARİ TEDBİRLER VE YASAKLAR	117

8.1. Kaçakçılık Olayına Karşı Alınan Tedbirler ve Koyulan Yasaklar	118
8.2.İhtikâr Olayına Karşı Alınan Tedbirler ve Yasaklar.....	121
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	123
TİCARİ EMTİA.....	123
1.ZİRAİ ÜRÜNLER VE TİCARETİ.....	123
2.SINAİ ÜRÜNLERİ VE TİCARETİ.....	126
2.1.Mamul Sanayi Ürünlerinin Ticareti.....	126
2.1.1.Şeker Ticareti	126
2.1.2.Dokuma Ürünleri (Kumaş, Halı) Ticareti	126
2.1.3.Kâğıt Ticareti	130
2.1.4.Cam Ticareti.....	130
2.1.5.Silah Ticareti.....	131
2.2.Ham ve Yarı Mamul Sanayi Ürünlerinin Ticareti.....	133
2.2.1.Kereste Ticareti.....	133
2.2.2.İpek, Pamuk, Yün ve Keten Ticareti	134
2.2.3.Kürk Ticareti	136
2.2.4.Bakır Ticareti	137
2.2.5.Demir Ticareti	137
2.2.6.Şap Ticareti	139
3.BAHARAT TİCARETİ.....	141
4.KÖLE TİCARETİ	143
5.CANLI HAYVAN TİCARETİ	147
6.ALTIN VE GÜMÜŞ TİCARETİ	148
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	151
FİZİKİ MEKÂNLAR VE ALTYAPI HİZMETLERİ	151
1.ŞEHİRLER.....	151
2.YOLLAR.....	171
3.TAŞIMACILIKTA KULLANILAN ARAÇLAR.....	177
4.KERVANSARAYLAR VE HANLAR.....	180
5.ÇARŞILAR	191
6.PAZAR VE FUARLAR (PANAYIR)	197

BEŞİNCİ BÖLÜM.....	203
TİCARETİ ETKİLEYEN UNSURLAR.....	203
1.SAVAŞLAR.....	203
2. AMBARGOLAR.....	225
3. DOĞAL AFETLER.....	228
BİBLİYOGRAFYA.....	250
Klasik Eserler	250
Tetkik Eserler.....	251
EKLER.....	262

► BİBLİYOGRAFYA

Klasik Eserler

- Ahmed b. Ali el Kalkaşendi, Subhu'l a'şa fi sina'ati'l inşa, Beyrut, C. IV., Tabu'l Evvel, 1407/1987.
- Ahmed b. Ebi Yakub Yakubi, Kitab'ul-Buldan Brill, 1892.
- Ahmed b. Ebi Yakub Yakubi, Kitab'ul-Buldan, Brill, 1982.
- Ahmed b. Mahmud, Selçuknâme (Haz. Erdoğan Merçil), İstanbul, 1977.
- Aksaraylı Mehmetoğlu Kerimüddün Mahmut, Müsameratü'l Ahbar, Moğollar Devrinde Türkiye Selçukluları Tarihi (Hazırlayan: Osman Turan), Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 1944.
- Alaeddin Ata Melik Cüveyni, Tarih-i Cihan Güşa I (Çev. Mürsel Öztürk), Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1988.
- Amr b. Bahr El-Cahız, Kitabü't-Tebassur bi't-Ticare (Yay: Hasan Hüseyini, Abdülvehhab), Darui-Kitabü'l-Cedid, Beyrut, 1983.
- Anonim Selçukname, Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III (Yay. ve çev. Ferudun Nafiz Uzluk), Ankara, 1952.
- Azimi, Azimi Tarihi (Selçuklular dönemiyle ilgili bölümler: H. 430-538) (Çev. Ali Sevim), Ankara, 1988.
- Abu'l Farac, G., Abu'l-Farac Tarihi (Çev. Ömer Rıza Doğrul), C. II, T.T.K.Y. 2. Baskı, Ankara, 1987.
- Ahmet Eflaki, Menakib al-Arifin (Ariflerin Menkıbeleri), C. I. (Çev. Tahsin Yazıcı), Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1973.
- Ekrem Hasan el-Ulebi, Hitatu Dımaşk, Dımaşk, 1410/1989.
- El-Belazuri, Fütuhu'l-Büldan (Çev. Mustafa Fayda), Ankara, 1987.
- El-İdrisi, Nüzhetü'l-müştak fi ihtirakı'l-afâk, C. I, Kahire, 1994.
- El-Makrizi, Eski ve İslami Paralar, (Çev.İbrahim Hakkı Konyalı), İstanbul, 1946.
- El-Ömeri, Mesalikü'l-Ebsâr fi Memâliki'l-Emsar, Devlet'ül Memaliki'l el-ula, Beyrut, Cumhuriyet Matbaası, 1986.
- El-Şeyzeri, Abdurrahman b. Nasr b.Abdullah, Nihâyetü'r-Rütbe fi Talebi Hisbe (İslam Devletinde Hisbe Teşkilatı) (Haz: Abdullah Tunca), İstanbul, 1993.
- El-Taberi, Ebu Cafer Muhammed bin Cerir, Milletler ve Hükümetler Tarihi, C. I (Çev. Zakir Kadiri Ugan - Ahmet Temir), M.E.B.Y., İstanbul, 1991.
- Ez-Zahiri, Garsüddin Halil b. Şahin, Zübdetü Keşfi'l- Memalik ve Beyani't-Turuk ve'l Mesalik (Yay: Paul Ravaisse), Paris, 1894.
- Herodot, Herodot Tarihi (Çev. Müntekim Ökmen - Azra Erhat), İstanbul, 1973.
- Hüseyini, Ahbârü'd-Devleti's- Selçukiyye (Çev. Necati Lügal), Ankara, 1943.
- İbn Batuta, İbn Batuta Seyahatnamesi'nden Seçmeler (Haz. İsmet Parmaksızoğlu), Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1981.
- İbn Cübeyr, Rihle, Beyrut, 1980.

- İbn-i Haldun, Miftahu'l- İber (Çev. Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye Azası Su-bhi Bey), Takvimhâne-i Amire, İstanbul,1276.
- İbn-i Haldun, Mukaddime II, (Çev. Zakir Kadiri Ugan), M.E.B.Y., İstanbul, 1991.
- İbn Hurdazbih, Ebü'l Kasım Abdullah b. Abdullah, El- Mesalik ve'l -Memalik, Bağdat, b.t.
- İbn Kesir, El-Bidaye ve'n-Nihaye (Büyük İslam Tarihi) (Çev. Mehmet Keskin), C. XII, İstanbul, 1995.
- İbn-i Adim, Bugyetü't -talep fi tarih-i Halep II, Beyrut, b.t.
- İbnü'l-Esir, El-Kamil Fi't-Tarih Tercümesi, İslam Tarihi (Çev. Abdülkerim Özaydın), İstanbul, 1987.
- İbnü'l -Verdi, Zeyneddin Ömer b. Muzaffer eş-şehir, Tarihu'l-ibnü'l-Verdi, C. II, Riyad, 1979.
- İbn-i Bibi, Anadolu Selçuklu Devleti Tarihi (Çev. M. Nuri Gençosman, Notlar İlave Eden, Feridun Nafiz Uzluk), Ankara, 1941.
- İbn-i Şeddad, el A'laku'l-Hatıra, Halep ve el Cezire Kısmı (Topkapı Sarayı Ktp. Revan Köşk Kısmı), No: 1564, Vrk. 106a.
- İbn-i Şihne, Ed-Dürrü'l Müntehab (Nşr. Yusuf b. Serkis), Beyrut, 1909.
- İdrisi, Nüzhetu'l-Müştak'ı ihtirak'ı-Afâk, C.I., Kahire, 1994.
- Marco Polo, Geziler Kitabı (Çev. Ömer Güngören), İstanbul, 1985.
- Râvendi, Muhammed b. Ali b. Süleyman, Râhatü's-Sudur ve Ayetü's-Sürur, C. I (Çev. Ahmet Ateş), Ankara, 1957.
- Nasır-ı Hüsrev, Sefernâme (Çev. Abdülvehhab Tarzi), İstanbul, 1994.
- Nizamülmülk, Siyasetnâme (Siyeru'l-Müluk) (Çev. Nurettin Bayburtlugil), 2. Baskı, İstanbul, 1987.
- Urfalı Mateos, Urfalı Mateos Vekayinâmesi (952-1136) ve Papaz Grigor'un Zeyli (1136- 1162) (Türkçe Çev. Hrant D. Adreasyan), 2. Baskı, Ankara, 1987.
- Yakut el-Hamavi, Mucemu'l-Buldan, C. I, Beyrut, 1410/1990.

Tetkik Eserler

- Abisel, M.A., Dünya Ticaret Yolları Etrafında Cereyan Eden İktisadi ve Siyasi Mücadeleler I, İstanbul, 1943.
- Akdağ, M., "Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş ve İnkişafı Devrinde Türkiye'nin İktisadi Vaziyeti", Belleten, C. XIII, S. 51, Ankara, 1949, s. 497-564.
- Akdağ, M., Türkiye'nin İçtimai ve İktisadi Vaziyeti I, İstanbul, 1974.
- Aktüre, S., "Anadolu Bronz Çağı Kentleri", Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi, C. I, İstanbul, 1982.
- Alptekin, C, Dimaşk Atabegliği (Tog-Teginliler), Marmara Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1985.
- Andre, L., Ekonomik Tarih, Eski Zamanlardan Genel Harbin Sonuna Kadar (Çev. Ziya Karamürsel), Devlet Basımevi, İstanbul, 1938.
- Arık, F.Ş., "Selçuklular Zamanında Anadolu'da Veba Salgınları", A.Ü. D.T.C.F.

- Tarih Araştırmaları Dergisi (1990-1991), C. XV, S. 26, Ankara, 1991, s. 27-57.
- Armaoğlu, F., Filistin Meselesi ve Arap-İsrail Savaşları (1948-1988), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1991.
- Arsal, S.M., Umumi Hukuk Tarihi, İstanbul, 1944.
- Atan, T., Türk Gümrük Tarihi, C. I, Ankara, 1990.
- Atlan, S., Grek Sikkeleri, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1993.
- Atlan, S., Roma Tarihinin Ana Hatları, I. Kısım, Cumhuriyet Devri, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1970.
- Bakır, A., "Ortaçağ İslam Dünyasında Dokuma Sanayi" Belleten, C.LXIV, S.241, Ankara, s.749-826.
- Bakır, A., "Ortaçağ İslam Dünyasında Madenler ve Maden Sanayi", Belleten, C. LXI, Aralık 1997, S. 232'den ayrı basım, Ankara, 1998, s. 519-595.
- Balaban, M., Selçuklu Devletinde Para (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Elazığ, 1997.
- Bamyacı, M.E., Bizans İmparatorluğu'nda Ticaret (VIII-X. Yüzyıllar), Basılmamış Doktora Tezi, Elazığ, 2017
- Bamyacı, M.E.-Güçlüay, S., "İslamiyet'in Doğuşundan X. Yüzyıla Askeri ve Ticari Eksende Bizans-İslam Dünyası Arasındaki İlişki", Akademisyen Yayınevi Bilimsel Araştırmalar Kitabı (Sosyal Bilimler Tarih ve Sanat), Ankara, 2018, s.41-46.
- Barkan, Ö.L., "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler", Vakıflar Dergisi, C. II, Ankara, 1942, s. 279-285.
- Barkan, Ö.L., İktisat Tarihi (Ders Notları) II, İ.Ü.İktisat Fak. Yayınları, İstanbul, 1957.
- Barthold, V.V., Moğol İstilasına Kadar Türkistan (Çev. Hakkı Dursun Yıldız), İstanbul, 1981.
- Barthold, W., - Köprülü, M.F., İslam Medeniyeti Tarihi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayını, 4. Baskı, Ankara, 1977.
- Baştav, Ş., Bizans İmparatorluğu Tarihi, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1989.
- Baydur, N., Kültepe (Kanış) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, İstanbul, 1970.
- Baykara, T., Türkiye Selçukluları Devrinde Konya, 1985.
- Bayram, M., Ahi Evran ve Ahi Teşkilatı'nın Kuruluşu, Konya, 1991.
- Bayram, S., "Kervansaraylarımız", Milli Kültür Dergisi, S. 8, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1977, s.40-45.
- Bayram, S., "Kolonî Çağında Kayseri'nin Ticari Hayatı", I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11-12 Nisan 1996), Erciyes Üniversitesi Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları 1, Kayseri, 1997, s. 35-43.
- Baysun, M.C., "Bağdat", M.E.B.Y., İslam Ansiklopedisi, C. II, İstanbul, 1993, s. 195-223.

- Becker, C.H., "Mısır" M.E.B.Y., İslam Ansiklopedisi, C. VIII, İstanbul, 1993, s. 217-270.
- Bekin, A.R., İpek Yolu, A.Ü.D.T.C.F.Y., Ankara, 1981.
- Bequet, P., Contrebande et Contrebandiers, Paris, 1959.
- Beyhan, İ.H., Şehir Planlaması, İskender Matbaası, İstanbul, 1969.
- Bilgiç, E., "Anadolu'nun İlk Tarihi Çağının Anahatları İle Rekonstrüksiyonu", D.T.C.F.D. C.6, S. 5, Ankara, 1948, s. 489-516.
- Bilgiç, E., "Çivi Yazılı Hukuki-İktisadi Kaynaklar ve Muhtevaları", Belleten, C. II, S. 44, Ankara, 1947, s. 571-602.
- Bilgiç, E., "M.Ö. 2000 Yıllarında Mezopotamya-Anadolu Arasındaki Ticari ve İktisadi Münasebetler", IX. Coğrafya Meslek Haftası Tebliğler ve Konferanslar (23- 24 Aralık 1954), İstanbul, 1955, s. 193-202.
- Bilgili, A., "Antakya'nın Selçuklu Türkleri Tarafından Fethi", Türk Dünyası Tarih Dergisi, S.22, İstanbul, 1988, s.46-48.
- Bınark, İ., "Türk Vakıflarının Tarihçesi ve Yabancı Gözü İle Vakıflarımız", Milli Kültür Dergisi, C. I, S.7, Ankara, 1977.
- Björkman, W., "Meks" Maddesi, M.E.B.Y.İ.A., C. VII, İstanbul, 1993, s. 651-652.
- Blunt, A.W.F., Batı Uygarlığının Temelleri (Çev. Müzehher Erim), İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1979.
- Bosch, P.M.E., Helenizm Tarihinin Anahatları, II. Kısım (Çev. Sabahat Atlar), İstanbul, 1943.
- Bosworth, C.E., İslam Devletleri Tarihi (Çev. E. Merçil-M. İpşirli), Ünal Matbaası, İstanbul, 1980.
- Bratianu, G.I., Recherches Sur Le Commerce Genoıs Dans La Mer Noire Au XIIIe Siecle, Paris, 1929.
- Braudel, F., Akdeniz ve Akdeniz Dünyası, (Çev.Mehet Ali Kılıçbay), C. I, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1989.
- Buhl, F., "Akka", M.E.B.Y.İ.A., C. I, İstanbul, 1993, s. 250-251.
- Cahen, C., "Le Commerce Anatolien au Debut Du XIIIe Siecle", Turcobyzantina et Oriens Christianus, London, 1974, s. 91-101.
- Cahen, C., "Un Texte Peu Connu Relatif Au Commerce Oriental D'Amalfi Au Xe Siecle", Turcobszantine et Oriens Christianus, London, 1974, s. 3-8.
- Cahen, C., Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler, (Çev; Yıldız Moran), İstanbul, 1984.
- Can, Y., İslam Şehirlerinin Fiziki Yapısı (H. I-III / M. VII-IX Yüzyıl), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1995.
- Canbek, A., Kafkasya'nın Ticaret Tarihi (Eski Çağlardan XVII. Yüzyıla Kadar), Kuzey Kafkasya Kültür Deneği Yayınları, İstanbul, 1978.
- Chalmeta, P., "Pazarlar", İslam Şehirleri (Ed. R.B. Serjeant; Çev. Elif Topçugil), İstanbul, 1992.
- Cipolla, M.C., V. Yüzyıldan XVII. Yüzyıla Akdeniz Dünyasında Para, Fiyatlar ve Medeniyet (Çev. Ali İhsan Karacan), İstanbul, 1993.
- Clough, S.B., Uygarlık Tarihi (Çev; Nihal Önal), Varlık Yayınları, İstanbul,

- 1965.
- Cordier, H., *Les Voyages en Asie au XIVe Siecle du Bienheureux Frere Odoric de Pordenone*, Paris, 1891.
- Çağatay, N., "Fatimiler Devletinin Kuruluşu ve Akideleri", A. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. VII, Ankara, 1970, s. 63-77.
- Çağatay, N., *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*, T.T.K.Y., Ankara, 1989.
- Çağatay, N., *İslam Tarihi*, T.T.K.Y., Ankara, 1993.
- Çağatay, N., *İslam Ulusları ve Devletleri Tarihi*, T.T.K.Y., Ankara, 1992.
- Çelik, M., *Bizans Devleti'nin Antakya ve Yöresinde Giriştiği Kitle Katliamları (IV-VII. yy)*, Antakya, 1994.
- Çelik, M., *Siyasal Sistem Açısından Bizans İmparatorluğunda Din-Devlet İlişkileri I (Kuruluşundan X. yüzyıl'a Kadar)*, Elazığ, 1996.
- Çelik, M., *Süryani Kilisesi Tarihi I*, İstanbul, 1987.
- Danışman, Z., *Büyük İslam Tarihi*, İstanbul, 1971.
- Darkot, B., "Alaiye", M.E.B.Y.İ.A., C. I, İstanbul, 1993, s. 287-289.
- Darkot, B., "Fırat", M.E.B.Y.İ.A., C. IV, İstanbul, 1993, s. 622-626.
- Delilbaş, M., "Ortaçağ'da Türk Hükümdarları Tarafından Batılılara Ahidnâmelerle Verilen İmtiyazlara Genel Bir Bakış", *Belleten*, C.47, S.185, Ankara, 1983, s.95-103.
- Demircioğlu, H., "Helenik Devlet Hellenistik Devlet", *Siyasi İlimler Mecmuası*, C. XII., S. 138, Ankara, 1942, s.204-210.
- Demircioğlu, H., "Roma Devleti'nin Eyalet (Provincia) Sistemi Hakkında Sisteminin Esası ve Özellikleri", A.Ü.D.T.C.F. Tarih Araştırmaları Dergisi, C. V, S. 8-9'dan ayrı basım, Ankara, 1970.
- Demircioğlu, H., *Roma Tarihi*, C. I, T.T.K.Y., 2. Baskı, Ankara, 1987.
- Demirgil, D., "X ve XI. yüzyıl'da Bizans İmparatorluğunun İktisadi Düzeni", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S. 7, Ağustos 1971, s. 47-50.
- Demirkent, I., *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1118-1146)*, T.T.K.Y., Ankara, 1987.
- Diehl, C., *Bizans İmparatorluğu Tarihi (Çev. Tevfik Bryıklioğlu)*, İstanbul, 1937.
- Diñçol, A.M., "Ashella Rituali (CTH394) ve Hititlerde Salgın Hastalıklara Karşı Yapılan Majik İşlemlere Toplu Bir Bakış", *Belleten*, C. XLIX, S. 193, Nisan 1985, s. 2-16.
- Dols, M.W., "Veba Sırasında Şehirli Halkın Tavrı" (Çev. Ümit Hassan), *Tarih ve Toplum*, C.VII., S.40, Nisan 1987, s. 42-48.
- Dunlap, L.W., *Readings in Library History*, New York-London, 1972.
- Durmuş, İ., "Anadolu'da Kimmerler ve İskitler", *Belleten*, C LXI, S. 231, Ağustos 1997, s. 273-286.
- Eldem, H.E., "Die Seldschukischen Hane in Anatolien", 1917'de verilmiş olan bir konferansın hılasası.
- Eldem, H.E., *Anadolu Selçukluları Devrinde Mimari ve Tezyini San'atlar*, (T.T.K. tarafından yayınlanan Halil Edhem Hatıra Kitabı'ndan ayrı basım). Ankara, 1947, s.279-297.
- Elisseleeff, N., "Fiziki Plan" *İslam Şehri (Çev. Elif Topçugil)*, İstanbul, 1992.

- Erdmann, K., *Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrhunderts*, C. I-II, Berlin, 1961.
- Esad, M., *Du Regime Des Capitulation Ottomanas*, İstanbul, 1928.
- Eyice, S., "Betrandon de La Braqmere ve Seyahatnâmesi (1432-1433)", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, C. VI, Cüz: 1-2, İstanbul, 1975, s. 85-110.
- Faroqli, S., *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, İstanbul, 1994.
- Flinn, M.W., "Avrupa ve Akdeniz Ülkelerinde Veba" (Çev. Necmiye Alpay), *Tarih ve Toplum*, S. 39, Mart 1987. S.25-30.
- Galip, İ., *Takvim-i Meskukat-ı Selçukkiye*, İstanbul, 1309.
- Gencer, A.İ., *Bahriyede Yapılan İslahat Hareketleri ve Bahriye Nezaretinin Kuruluşu (1789-1867)*, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1985.
- Gordlevski, V.A., *Anadolu Selçuklu Devleti (Çev. Azer Yaran)*, Ankara, 1988.
- Gökberk, M., *Felsefe Tarihi, Remzi Kitapevi*, İstanbul, 1985.
- Gözenç, S., *Afrika Ülkeler Coğrafyası*, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1995.
- Grousset, R., *Lépopée Des Croisades*, Polon, 1939.
- Guest, R., "İskenderiye", M.E.B.Y.İ.A., C. 5/2, İstanbul, 1993, s. 1084-1088.
- Güçer, L., *İktisat Tarihi Ders Notları*, İstanbul, 1976.
- Güçlüay, S., "Selçuklular Dönemi Kayseri'nin Ticari İmkanları", I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11-12 Nisan 1996), Kayseri, 1997, s.103-109.
- Günaltay, Ş., *İran Tarihi*, C. I, T.T.K.Y., Ankara, 1948.
- Günaltay, Ş., *Yakın Şark III (Suriye - Filistin)*, T.T.K.Y., 2. Baskı, Ankara, 1987.
- Günbattı, C., "Eski Anadolu Şehri Kaniş", I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11- 12 Nisan, 1996), Kayseri, 1997.
- Günbattı, C., "Kültepe Tabletlerine Göre Kadınların Ticari Faaliyetleri Hakkında Bazı Gözlemler", XL Türk Tarih Kongresi Bildirileri I, Ankara, 1994, s.191-200.
- Güran, T., *İktisat Tarihi*, İstanbul, 1988.
- Hartmann, R., "Basra", M.E.B.Y.İ.A., (Çev. Besim Darkot - M. Tayyib Gökbilgin), C. II, İstanbul, 1993, s. 320-327.
- Hartmann, R., "Dicle", M.E.B.Y.İ.A., C. III, İstanbul, 1993, s. 582-585.
- Hartmann, R., "Şam", M.E.B.Y.İ.A., C. XI, İstanbul, 1993, s. 298-310.
- Heaton, H., *Avrupa İktisat Tarihi I (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay - Osman Aydoğuş)*, Teori Yayınları, Ankara, 1985.
- Hell, Y., "Beyrut", M.E.B.Y.İ.A., C. II, İstanbul, 1993, s. 587-588.
- Hessel, A., *A History of Libraries*, New Brunswick, NJ, 1955.
- Heyd, W., *Yakın Doğu Ticaret Tarihi*, (Çev. Enver Ziya Karal), T.T.K.Y., Ankara, 1975.
- Hıyarî, M., *Salah al-Din Dar el Garb-el-İslami*, Beyrut, 1987.
- Hinrichs, J.C., "Anadolu Selçuklu Paralarının Üzerindeki Resimler" (Çev. Aydın Ayhan), T.D.T.D., S. 57, Eylül 1991, s. 29-37.
- Hinz, W., *İslam Ölçü Sistemleri (Çev. Acar Sevim)*, M.Ü.Y., İstanbul, 1990.
- Hitti, P.K., *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi (Çev. Salih Tuğ)*, C. I, İstanbul, 1989.
- Hoffmann, J., "XII ve XIII. Yüzyılda Türkmenlerin Bronz Paraları" (Çev. Aydın

- Ayhan), T.D.T.D., S. 77, Mayıs 1993, s. 33-43.
- Honigmann, E., "Malatya", M.E.B.Y.İ.A., C. VII, İstanbul, 1993, s. 225-239.
- Honigmann, E., "Sur", M.E.B.Y.İ.A., C. XI, İstanbul, 1993, s. 42-46.
- Honigmann, E., Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı (Çev. Fikret Işıltan), İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1970.
- Honigmann, E., Rakka", M.E.B.Y.İ.A., C. IX, İstanbul, 1993, s. 607-610.
- Hourani, A., Arap Halkları Tarihi (Çev. Yavuz Alogan), İletişim Yayınları, İstanbul, 1997.
- Huberman, L., Feodal Toplumdan Yirminci Yüzyıla (Çev. Murat Belge), 3. Baskı, İletişim Yayınları, Ankara, 1982.
- Hunke, S., Avrupa'nın Üzerine Doğan İslam Güneşi, (Çev. Servet Sezgin), 2. Baskı, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975.
- Hüber, R., Arabisches Wirtschaftsleben, Heidelberg, Berlin Magdeburg, 1943.
- İnan, A., Eski Mısır Tarihi ve Medeniyeti, T.T.K.Y., Ankara, 1992.
- İplikçioğlu, B., Eskiçağ Tarihinin Anahatları I, M.Ü.Y., İstanbul, 1990.
- Jaubert, P.A., Gegrophie d'Edrisi, I-II, Paris, 1836-1840.
- Johnson, E. D., A History of Libraries in The Western World, New York and London, 1972.
- Kafalı, M., Altın Ordu Hanlığı'nın Kuruluş ve Yükselme Devirleri, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1976.
- Kafesoğlu, İ., Harezşahlar Devleti Tarihi, T.T.K.Y., 2. Baskı, Ankara, 1984.
- Kafesoğlu, İ., Selçuklu Tarihi, İstanbul, 1972.
- Kavakçı, Y.Z., Hisbe Teşkilatı, Doçentlik Tezi, Ankara, 1975.
- Kawan, L., Nüfus ve Kitlıklar (Nakili: Selim Sabit), T.C. Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü Neşriyatından, Ankara, 1932.
- Kayaoğlu, İ., "Vakıfın Türk Toplumundaki Yeri", Milli Kültür Dergisi, S. 56, Ankara, 1987, s. 26-30.
- Kayaoğlu, İ., İslâm Kurumları Tarihi, Ankara, 1980.
- Kenan, M., Tarih-i Ticaret, İstanbul, 1920.
- Kınal, F., Eski Mezopotamya Tarihi, A.Ü.D.T. C.F.Y., Ankara, 1983.
- Kitapçı, Z., Yeni İslam Tarihi ve Türkler, C. I-II, Konya, 1994.
- Koca, S., "Selçuklularda Kültür ve Medeniyet", Türk Yurdu, C.XI, S.49, Eylül 1991.
- Kopraman, K.Y., "İhşidler", D.G.B.İ.T., C. VI, İstanbul, 1990. S.194-221.
- Köhnen, G., Dünya Ekonomi Tarihi (Çev. Tunay Akoğlu), İstanbul, 1965.
- Köksal, A., Afrika Coğrafyası 1, D.T.C.F.Y., Ankara, 1982.
- Köprülü, M.F., "Ribatlar", Vakıflar Dergisi, C. II, Ankara, 1942, s. 267-278.
- Köprülü, M.F., "Vakıf Müessesesinin Tarihi Tekamülü", Vakıflar Dergisi, C.II, Ankara, 1970.
- Köprülü, M.F., Bizans Müesseselerinin Osmanlı Müesseselerine Tesiri, İstanbul, 1986.
- Köprülü, M.F., İslam ve Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları ve Vakıf Müessesesi (Yay: Orhan Köprülü), İstanbul, 1983.
- Köprülü, M.F., Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu, 2. Baskı, İstanbul, 1986.

- Köymen, M.A., Büyük Selçuklu İmparatorluğu Tarihi I, Kuruluş Devri, Ankara, 1979.
- Köymen, M. A., Selçuklular Devri Türk Tarihi, Ankara, 1961.
- Köymen, M.A., "Türkiye Selçuklu Devleti'nde Ekonomik Hayat", Türk Dünyası Tarih Dergisi, S. 65, Mayıs 1992, s. 16-27.
- Kramers, J.H., İslam Medeniyeti Tarihinde Coğrafya ve Ticaret, (Çev. Ömer Rıza), İstanbul, 1934.
- Kurizye, M., Tarih'ül-Hadarat'ül-A'mm, C. III, (Telif: Edward Berrevi), Beyrut-Paris, 1994.
- Landsberger, B., "Mezopotamya'da Medeniyetin Doğuşu" (Çev. Mebrure O. Tosun), A.Ü. D.T.C.F.D., C. II, S. 3, Mart-Nisan 1944, s.419-429.
- Latrie, M., Histoire L'île de Chypre, Paris, 1879.
- Lefranc, G., Histoire du Commerce, Paris, 1942.
- Legaret, G., Histoire du Development du Commerce, Paris, 1931.
- Leroux, J.G.- Contenau, G., Eski Akdeniz ve Yakın Doğu Uygarlıkları, (Çev. Nihal Önal), Varlık Yayınları, İstanbul, 1966.
- Lot, F., La Fin Du Monde Antique Et Le Debut Du Moyen Age, Paris, 1927.
- Lybyer, A.H., "Osmanlı Türkleri ve Doğu Ticaret Yolları", (Çev. Necmi Ülker), E.Ü.E.F. Tarih İncelemeleri Dergisi III, İzmir, 1987, s.141-157.
- Malay, H., Çağlar Boyu Kölelik (Eski Yunan ve Roma), Ankara, 1990.
- Mansel, A.M., Ege ve Yunan Tarihi, T.T.K.Y., Ankara, 1971.
- Marçais, G., "Ribat", M.E.B.Y.İ.A., C. IX, İstanbul, 1993, s. 734-737.
- Marçais, G., L'Urbanisme Musulman, Alger, 1957.
- Mazaheri, A., Ortaçağ Müslümanlarının Yaşayışları (Çev. Bahriye Üçok), İstanbul, 1972.
- Mcneill, W.H., Dünya Tarihi (Çev. Alâeddin Şenel), 3. Baskı, İmge Kitapevi Yayını, Ankara, 1994.
- Memiş, E. - Köstüklü, N., Tarih Boyunca Ortadoğu - Anadolu İlişkileri, S.Ü.Y., Konya, 1992.
- Memiş, E., Eskiçağ Türkiye Tarihi (En Eski Devirlerden Pers İstilasına Kadar), S.Ü.Y., Konya, 1989.
- Merçil, E., Müslüman Türk Devletleri Tarihi, T.T.K. Y., Ankara, 1991.
- Mery, L., Histoire de la Commune de Marseille, I, Marseille, 1841.
- Mez, A., "Orta Zaman Türk- İslam Dünyasında Deniz Nakliyatı" (Çev. Cemal Köprülü), Ülkü Dergisi, C. XI, Mart 1938, s. 10-11.
- Mez, A., "Orta Zaman Türk-İslam Dünyasında Köleler", (Çev. Cemal Köprülü), Ülkü Dergisi, C. XI, Mayıs 1938, s. 216-224.
- Mez, A., "Orta Zaman Türk-İslam Dünyasında Karayolları" (Çev. Cemal Köprülü), Ülkü Dergisi, C. IX, Eylül 1937, s. 25-36.
- Mez, A., "Orta Zaman Türk-İslam Dünyasında Ticaret" (Çev. Cemal Köprülü), Ülkü Dergisi, C VIII, Eylül-1936, s. 11-23.
- Miroğlu, İ., XVI. Yüzyıl Başlarında Erzincan Şehri (1516-1530), İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi, S.28-29, İstanbul,1975, s. 71-82.
- Mollat, M., Societes et Compagnies de Commerce en Orient et Dans L'ocean

- Indien, Paris, 1970.
- Montran, R., İslamın Yayılışı Tarihi (Çev. İsmet Kayaoğlu), Ankara, 1981.
- Moraze, C., Histoire Economique et Sociale, Paris, 1956-57.
- Müller, K, Die Karawanserai im Vorderen Orient, Berlin, 1920.
- Neumark, F., Dış Ticaret Siyaseti (Nşr. Sabrı F. Ülgener), İstanbul, 1938.
- Onul, B., "İnfeksiyon Hastalıkları I", Bulaşıcı Hastalıklar Maddesi, Sağlık Ansiklopedisi, Ankara, 1986.
- Oral, C., Akdeniz Meselesi, Bugün Matbaası, Adana, 1943.
- Ostrogorsky, G., Bizans Devleti Tarihi (Çev. Fikret Işıltan), T.T.K.Y., 4. Baskı, Ankara, 1995.
- Örs, H., Musa ve Yahudilik, Yükselen Matbaası, İstanbul, 1996.
- Özer, Y.Z., Mısır Tarihi, T.T.K.Y., Ankara, 1987.
- Özergin, M.K., "Anadolu Selçuklu Kervansarayları", İ.Ü.E.F. Tarih Dergisi, C. XV, S. 20, Mart 1965, İstanbul, 1965, s. 141-170.
- Özgüç, T., "Yeni Araştırmalar Işığında Anadolu Arkeolojisi II, Anatolia, C. VII, 1963. s.23-42.
- Öztürk, M., "1548 Tarihli Mufassal Tahrir Defterine Göre Beyrut", 12. Türk Tarih Kongresi Tebliğleri, Ankara, 1994, s.1-11.
- Öztürk, M., "Osmanlı İktisadında Fiyatları Etkileyen Unsurlar", Prof. Dr. Şerafettin Turan Armağanı, Elazığ, 1996, s. 221-239.
- Öztürk, M., İktisat Tarihi Ders Notları, Elazığ, 1997.
- Öztürk, M., Orta Anadolu'da Fiyatlar (1785-1860), Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 1985.
- Öztürk, M., Tarih Felsefesi, Elazığ, 1998.
- Pakalın, M.Z., "Vakıf Maddesi", Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, M.E.B.Y., İstanbul, 1993, s.577-580.
- Pamuk, Ş., "Kara Ölüm Orta Doğu'da", Tarih ve Toplum, C.VII, S. 40, Nisan 1987.
- Panzac, D., Osmanlı İmparatorluğunda Veba (1700-1850) (Çev. Serap Yılmaz), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1997.
- Pirenne, H., Hz. Muhammed ve Charlemagne (Çev. Mehmet Ali Kılıçbay), Birey ve Toplum Yayıncılık, Ankara, 1984.
- Pirenne, H., Ortaçağ Avrupası'nın Ekonomik ve Sosyal Tarihi (Çev. Uygur Kocabaşoğlu), İstanbul, 1983.
- Ramsey, W., Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası (Çev. Mihri Pektaş), İstanbul, 1960.
- Raymond, A., Grandes Villes Arabes a l'Epoque Ottomane, Paris, 1985.
- Raymond, A., Osmanlı Döneminde Arap Kentleri (Çev. Ali Berktaş), İstanbul, 1995.
- Riefstohl, R.M., Turkish Architecture In Southwestern Anatolia, Cambridge Harvard University Press, 1931.
- Rodinson, M., "Le Marchand Musulman", D.S. Richards, Islam and the Trade of Asia A Collaquim, Oxford, 1970, s. 20-35.
- Rodinson, M., İslam ve Kapitalizm (Çev. L. Fevzi Topaçoğlu), İstanbul, 1996.

- Roover, R., "Onüçüncü Yüzyıl Ticaret Devrimi", Tarih Risaleleri (Derleyen: Mustafa Özel), İz Yayınları, İstanbul, 1995.
- Runciman, S., Haçlı Seferleri Tarihi, T.T.K.Y., C. I, II, III, (Çev. Fikret Işıl tan), 2. Baskı, Ankara, 1992.
- Sahillioğlu, H., "BursaKadı Sicillerinde İç ve Dış Ödemeler Aracı Olarak Kitabü'l-Kadı ve "Süfteceler", Türkiye İktisat Tarihi Semineri Metinler/ Tartışmalar, C. XIII, S.103, Haziran 1973, s.103-141.
- Sahillioğlu, H., İktisat Tarihi, İstanbul, 1989.
- Sarıkcıoğlu, E., Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi, Otağ Yayınları, İstanbul, 1983.
- Sauvaget, J., "Halep", M.E.B.Y.İ.A., C. 5/1, İstanbul, 1993, s. 117-122.
- Schaube, A., Handelsgeschichte Der Romanischen Völker Des Mittelmeergebiets Bis Zumen de Der Kreuzzüge, München und Berlin, 1906.
- Schwarz, P., "Sayda", M.E.B.Y. İ.A., C. X, İstanbul, 1993, s. 260-262.
- Sedillot, R., Dünya Ticaret Tarihi, Değiş-Tokuştan Süpermarkete (Çev. Esat Nermi Erendor), İstanbul, 1983.
- See, H., Les Origines du Capitalisme Moderne, Paris, 1926.
- Seignobas, C., Avrupa Milletlerinin Mukayeseli Tarihi, (Çev. Samih Tiryaki-oğlu), İstanbul, 1960.
- Selen, H.S., Ticaret Tarihi, İstanbul, 1956.
- Sever, H., "Kültepe Metinlerine Göre Anadolu'da Borsa Olayı ve Enflasyonun İlk İzleri", I. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (11-12 Nisan 1996), Kayseri, 1997, s. 303-313.
- Sever, H., "Yeni Belgelerin Işığında Koloni Çağında (M.Ö. 1950-1750) Yerli Halk ile Asurlu Tüccarlar Arasındaki İlişkiler", Belleten, C. LIX, S. 224, Ankara, 1995, s. 1-16.
- Sevim, A., Anadolu 'nun Fethi (Selçuklular Dönemi), T.T.K.Y.,Ankara, 1993.
- Sevim, A., Anadolu Fatih Kutalmışoğlu Süleymanşah, T.T.K.Y., Ankara, 1990.
- Sevin, V., "Anadolu'da Pers Egemenliği", Anadolu Uygurlukları C.II, İstanbul, 1982, s. 310- 332.
- Sevin, V., "Lidyahılar" Anadolu Uygurlukları Ansiklopedisi, C. II, İstanbul, 1982, s. 276- 291.
- Sevinç, H, Osmanlılarda Sosyo - Ekonomik Yapı I, İstanbul, 1978.
- Sevinç, N., "Anadolu Türk Devletlerinde Ticari - İktisadi Faaliyetler ve Osmanlı Sanayii", T.D.A.D., S.9, İstanbul, 1980, s.77-130.
- Sobernheim, M., "Hama", M.E.B.Y.İ.A., C. V/I, İstanbul, 1993, s. 170-172.
- Sobernheim, M., "Humus", M.E.B.Y.İ.A., C. V/I, İstanbul, 1993, s. 587-590.
- Spuler, B., İran Moğolları, Siyaset, İdare ve Kültür İlhanlılar Devri 1220-1350, (Çev. Cemal Köprülü), T.T.K.Y., Ankara, 1991.
- Streck, M., "Kaysariye", M.E.B.Y.İ.A., C. VI, İstanbul, 1993, s. 482-483.
- Suphi es-Salih, İslam Mezhepleri ve Müesseseler! (Çev. İbrahim Sarmış), İstanbul, 1983.
- Sümer, F., "Yabanlı Pazarı- Selçuklular Devrinde Milletlerarası Büyük Bir Fuar", T.D.A.D, S. 37, İstanbul, 1985, s. 1-99.

- Sümer, F., "Selçuklular Devrinde Türkiye'de Madenler", T.A.D, S. 4'den ayrı basım, Yıl 1988, T.T.K.Y., Ankara, 1989., 159-164.
- Şakiroğlu, M.H., "Venedik Arşivi ve Kitaplarından Türk Tarih ve Kültürüne Ait Kayıtlar", C.III, S. 7, Ocak 1987, Ankara, 1987, s.111-134.
- Şapolyo, E.B., "Türk Kervansarayları", Önyasa Mecmuası, C.II, C.24, Ankara, 1967, s.12-13.
- Şapolyo, E.B., Müzeler Tarihi, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul, 1936.
- Şeşen, R., "Eyyubiler", D.G.B.İ.T., C. VI, İstanbul, 1990, s. 301-432.
- Şeşen, R., Sâlahaddin Devrinde Eyyubiler Devleti (569-589/1117-1193), İstanbul, 1983.
- Tabakoğlu, A., Türk İktisat Tarihi, Dergah Yayınları, İstanbul, 1994.
- Tanilli, S., Yüzyılların Gerçeği ve Mirası I, İstanbul, 1988.
- Tebrizi, Ş., Konuşmalar (Çev.M. Nuri Gençosman), Hürriyet Yayınları, İstanbul, 1974.
- Tekeli, S., Klasik Çağ Düşüncesi ve Çağdaş Kültür, Klasik Çağ Araştırma Kurumu, Ankara, 1977.
- Tekindağ, Ş., "Alaaddin Keykubat ve Halefleri Zamanında Selçuklu - Küçük Ermenistan Hudutları", İ.Ü.E.F Tarih Dergisi, C. I, S.1, 1949, s. 29-34.
- Temir, A., Türk-Moğol İmparatorluğu ve Devamı", Türk Dünyası El Kitabı'ndan Ayrı Basım, Ankara, 1975.
- Terzioğlu, A., "İskenderiye Kütüphanesi Müslümanlar Tarafından Yakılmamıştır", V.D., S. IX, İstanbul, 1971, s. 419-433.
- Tevhit, A .,Meskukat-ı Kadime-i İslamiyye Kataloğu, İstanbul, 1321.
- Thiriet, F., Histoire de Venise, Paris, 1961.
- Thomson, G., Tarih Öncesi Ege (Çev. Celal Üster), 2. Baskı, İstanbul, 1988.
- Togan, A.Z.V., Moğollar Devrinde Anadolu'nun İktisadi Vaziyeti, T.H.İ.T.M., C. I, İstanbul, 1931, s. 1-42.
- Togan, A.Z.V., Umumi Türk Tarihine Giriş, C.1, 3.Baskı, İ.Ü.E.F.Y., İstanbul, 1981.
- Tosun, M. - Yalvaç, K., Sümer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı, T.T.K.Y., 2. Baskı, Ankara, 1989.
- Trak, S., İktisat Tarihi, İstanbul, 1973.
- Tuğcu, M., Vergi ve Evrimi, Ankara, 1972.
- Tunalı, Y., "Vakıf Müessesine Bir Bakış", Milli Kültür, S. 46, Ankara, 1984, s. 65-66.
- Tunay, M.İ., "Dünyanın En Eski Kütüphanelerinden İskenderiye Kütüphanesi", Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni, C.XIX, S.1, 1970. S.25-26.
- Tunçdağ, F., "Selçuklu Kervansarayları", Önyasa Mecmuası, C. II, Ankara, 1967, s. 13-14.
- Turan O., "Selçuklu Kervansarayları", Belleten, C.X, S.39'dan ayrı basım, Ankara, 1946, s.471-496.
- Turan, O., "Kılıç Arslan" M.E.B.İ.A., C.VI, İstanbul, 1993, s. 688-703.
- Turan, O., "Ortaçağda Kıbrıs-Türkiye Münasebetleri", Belleten, C. XXVIII., S. 110, Nisan 1964'den ayrı basım, Ankara, 1964, s. 209-225.

- Turan, O., "Selçuk Türkiyesi'nde Faizle Para İkrasına Dair Hukuki Bir Vesika", Belleten, C.XVI., S.62 (Nisan 1952den ayrı basım), Ankara 1952, s. 251-260.
- Turan, O., Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi, Turan Neşriyat Yurdu Yayınları, İstanbul, 1973.
- Turan, O., Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1965.
- Turan, O., Selçuklular ve İslamiyet, İstanbul, 1971.
- Turan, O., Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar (Metin, Tercüme ve Araştırmalar), 2. Baskı T.T.K.Y., Ankara, 1988.
- Turan, Ş., Türkiye-İtalya İlişkileri, I, Selçuklulardan Bizans'ın Sona Erişine, Metis Yayınları, İstanbul, 1990.
- Umar, B., Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi, C. I, E.Ü. Basın-Yayın Yüksekokulu Yayını, İzmir, 1982.
- Uzlu, F.N., Anadolu Selçukluları Devleti Tarihi III, Ankara, 1952.
- Uzunçarşılı, İ.H., Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri, T.T.K., Ankara, 1988.
- Uzunçarşılı, İ.H., Osmanlı Tarihi, C. I, T.T.K., Ankara, 1983.
- Üçok, B., İslam Tarihi (Emeviler- Abbasiler) , 2. Baskı, Ankara, 1983.
- Ülgener, S.F., Darlık Buhranları ve İslam İktisat Siyaseti, Mayaş Yayınları, Ankara, 1984.
- Ülgener, S.F., İktisadi İnhitat Tarihimizin Ahlak ve Zihniyet Meseleleri, İstanbul, 1951.
- Ülgener, S.F., Tarihte Darlık Buhranları ve İktisadi Muvazenesizlik Meselesi, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1951.
- Ünal, A., "M.Ö. II. Bin Yıl Anadolu'sunda Doğal Afetler", Belleten, C. XLI, S. 163, Temmuz 1977, Ankara, 1997, s.423-446.
- Wells, H.G., Kısa Dünya Tarihi (Çev. Ziya İshan), 3. Baskı, İstanbul, 1972.
- Wilber, D.J., Iran Past and Present, Princeton, 1950.
- Yakubovskiy, A.Y., Altın Ordu ve Çöküşü (Çev. Hasan Eren), T.T.K., Ankara, 1992.
- Yerasimos, S., Azgelişmişlik Sürecinde Türkiye I, (Bizans'tan Günümüze) , (Çev. Babür Kuzucu), İstanbul, 1986.
- Yinanç, M.H., "Erzurum", M.E.B.İ.A., C. IV, İstanbul, 1993, s. 340-357.
- Yinanç, M.H., Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri, İ.Ü.Yayınları, İstanbul, 1944.
- Yuvalı, A.,XIII. Yüzyılda Karadeniz Ticareti", İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri, (1-3 Haziran 1988), Samsun, 1990. S.233-240.
- Yücel, Y.,Çobanoğulları Beyliği, Candaroğulları Beyliği, T.T.K.Y., Ankara, 1988.
- Zeytinoğlu, E., İktisat Tarihi, İstanbul, 1971.